

Zasušujete správně?

Autor: Jana Jelínková (Eurofarm systems s.r.o.)

Mastitidy. Je bez diskuzí, že infekce mléčné žlázy stojí spoustu peněz a jsou provázeny mnoha starostmi a zvýšenou pracností s péčí o nemocná zvířata. Bohužel se jich nelze nikdy zcela zbavit. Správným systémem profylaxe je však možné minimalizovat jejich výskyt. To znamená vědět, odkud se choroboplodné zárodky berou a jakým způsobem jim lze cestu do vemene odříznout.

Toto onemocnění má značný vliv na rentabilitu podniku zejména s ohledem na množství dodávaného mléka a jeho kvalitativní ukazatele. Neméně významné je rovněž množství vyřazovaných krav s chronickou mastitidou. Jedná se o závažný problém, který způsobuje vysoké ztráty na produkci mléka a náklady na léčení v podnicích, které se zabývají výrobou mléka.

Riziková období

Vzhledem k tomu, že mastitida je onemocnění mléčné žlázy, je nutné se zaměřit zejména na oblast rutiny dojení a zvládnutí období zasušení a stání na sucho. Rizikové jsou zejména první a poslední týden v období stání na sucho a první týden po otelení, kdy vzniká okolo 60% všech nových intramamárních infekcí. Příčiny jsou zcela logické. Stavba struku a genetický pokrok zejména v oblasti stále vyšší dojitelnosti vysokoužitkových dojnic, staví choroboplodným zárodkům jen málo překážek na cestě do struku a dále do parenchymu mléčné žlázy. To zároveň zvyšuje možnosti vzniku nových infekcí.

Během prvního a posledního týdne stání na sucho jsou tu ještě další faktory, které podporují vznik onemocnění. Jedná se zejména o poměrně značný tlak mléka uvnitř mléčné žlázy, který má vliv na otevírání strukového svěrače. To se projevuje více či méně viditelným odtokem mléka a zároveň se otevírají brány ke vstupu pro choroboplodné zárodky, které v mléčné žláze objeví dostatek živné půdy v podobě mléka či mleziva. Zvířata s otevřenými strukovými kanálky jsou tedy potencionálními kandidáty na vznik nových mastitid způsobených zejména zárodky z prostředí.

Použití antibiotik

Problém s mastitidami je řešen celou řadou způsobů. Dá se však říci, že nejvíce se prosadilo více či méně plošné použití antibiotických prostředků na zaprahnutí.

Pojďme se podívat na některé z možných příčin toho, že i při jejich použití nedojde vždy k viditelnému poklesu mastitid. Problémem je, že se používají hlavně prostředky s širokým spektrem účinnosti. Pokud ale není znám přesně stav zastoupení choroboplodných zárodků ve stádě, může tento postup vést k tomu, že v některých případech nejsou zlikvidováni všichni původci. To může být spojeno i s rezistencí bakterií na použité účinné látky. Rezistence vzniká například příliš dlouhým používáním jedné účinné látky na zaprahování i léčbu mastitid bez jejich střídání. Také tehdy, kdy až několik dní po aplikaci antibiotického prostředku na zasušení nebo před otelením dochází k silnému odtoku mléka, a tím pádem i „zředění“ účinné látky v jedné, nebo více čtvrtích vemene. To vše bakteriím pouze zjednodušuje možnost jejich působení.

Jak správně zvládnout zasušení

K tomu, aby se efektivně zabránilo vzniku nových infekcí, existují pouze dvě možnosti. V první řadě je nutné zabránit možnosti proniknutí choroboplodných zárodků do struků a dále do mléčné žlázy. Za druhé je nutné cíleně zlikvidovat původce mastitid, kteří se již nachází uvnitř mléčné žlázy za pomoci antibiotik. U prokazatelně klinicky zdravých zvířat však není použití antibiotik coby profylaxe doporučováno. V tomto případě je naprosto dostatečné „zapečetění“ strukového kanálku, které zamezí vniknutí bakterií a vzniku mastitid.

Již mnoho let se pro tento účel používá Calgodip T-Hexx® Dry, který se do Evropy dostal díky značné oblibě v zemi svého vzniku, v Americe. Tento speciální, hustý dip se nanese na struk, kde během jedné minuty zaschne a vytváří jasně modře zbarvený tenký elastický film. Má za úkol, jako mechanická bariéra, zabránit bakteriím z vnějšího prostředí vniknout do vemene (environmentální původci mastitis). Jedná se například o *Escherichia coli*, *Streptococcus uberis* a *Streptococcus dysgalactiae* a další. Cílem je, uzavřít mléko a případně antibiotika uvnitř mléčné žlázy a izolovat je od choroboplodných zárodků, které zůstanou vně struků. Po zapečetění vemene i nadále probíhá sekrece mléka. Vnitrovemenný tlak se zvyšuje až do bodu, kdy se tok živin z krve, nutný pro tvorbu mléka, zastaví a dojde k opačnému efektu. Mléčné složky se začnou vstřebávat z vemene do krevního řečiště a během krátké doby dojde k fyziologickému zaprahnutí. Na strucích se film udrží 5 – 7 dní, což je dostatečná doba ke spolehlivému zaprahnutí mléčné žlázy.

Postup, kdy se struky pouze „zapečetí“, je možné jednoznačně doporučit pouze u zvířat, která mají mléčnou žlázu absolutně zdravou. Asi jeden měsíc před zaprahnutím je nutné příslušnou skupinu krav podrobit přísné kontrole. V případě, že jen jedna čtvrtka vykazuje při použití NK testu pozitivní nález, je nutné udělat mikrobiologické testy a použít cíleně krátkodobě působící antibiotikum. Přeléčení dojnic ke konci laktace je vždy spojeno s menší ztrátou mléčné produkce, než na počátku nové laktace.

Shrnutí

Celý uvedený postup zaprahnutí je nutné dodržet důsledně krok za krokem. Předpokladem pro úspěšné použití systému zapečetění struků, je pravidelná kontrola zdraví mléčné žlázy během laktace. Za všech okolností platí důležité pravidlo: zaprahují se pouze dojnice se zdravou mléčnou žlázou, u kterých byl počet somatických buněk v posledních třech měsících pod hodnotou 200.000. Při aplikaci je bezpodmínečně nutné dodržet hygienická pravidla, aby nedošlo k zavlečení choroboplodných zárodků do mléčné žlázy a jejich uzavření uvnitř.

Postup:

1. Mléčná žláza se důkladně vydojí.
2. Struky se očistí a vydezinfikují alkoholem.
3. Širokospektrální a dlouhodobě působící antibiotikum se aplikuje u dojnic, které prodělaly během poslední laktace mastitidu, nebo pro vyléčení stávající infekce a zamezení vzniku nové v případě, kdy si nejsme zcela jisti zdravotním stavem mléčné žlázy v okamžiku zaprahnutí.
4. Aplikace Calgodip T-Hexx[®] Dry po celé délce struků.
5. Počkat pár minut na zaschnutí a je hotovo.

Při pečlivém dodržení všech kroků můžeme docílit výrazného snížení vzniku nových infekcí u suchostojných dojnic a v období po otelení.